

راه اندازی آموزش الکترونیکی را جزو برنامه های خود قرار داده اند. در بخش آموزش علوم پزشکی کشور فعالیت چندان جدی در این خصوص انجام نشده است.

تعریف دانشگاه مجازی علوم پزشکی

دانشگاه مجازی علوم پزشکی یک دانشگاه مجتمع است، که دانشجویان می توانند از طریق اینترنت در آن ثبت نام کرده، دروس مورد نظر را از میان واحدهای ارائه شده انتخاب کنند، از جلسات درسی استفاده کرده، امتحان بدهند و با استاد و هم کلاسی هایشان ارتباط برقرار کنند. با توجه به ظرفیت های موجود کشور جهت گسترش آموزش مجازی و نقش آن در تحول آموزش عالی سلامت، دانشگاه های علوم پزشکی کشور می بایست از بسترهای موجود جهت گسترش آموزش مجازی بهره گرفته و نسبت به راه اندازی دانشکده های مجازی اقدام نمایند.

یکی از مهمترین دلایل ضرورت سازماندهی مؤسسات آموزش الکترونیکی و دانشگاه های علوم پزشکی مجازی در ایران، تقاضای روزافزون آموزش به ویژه آموزش عالی در کشور است و کارآمد ساختن آموزش الکترونیکی می تواند بخشی از این مشکلات را مرتفع سازد. الزامات حرکت به سوی دانشگاه های مجازی میتوان به مواردی نظیر: درک صحیح مسئولین آموزش عالی از ضرورت توسعه دانشگاه مجازی، بستر سازی حقوقی لازم برای اجرای این راهبرد، فراهم آوری امکانات فنی لازم برای توسعه و ایجاد محتوای الکترونیکی اشاره کرد.

بسته هشتم برنامه تحول نظام آموزشی به "توسعه آموزش مجازی در علوم پزشکی" اشاره دارد. با توجه به ضرورت اجرای بسته های تحول آموزش علوم پزشکی و اهمیت ترجمان دانش واژه های استفاده در این بسته ها، در این مستند سعی گردیده نگاهی دقیق تر به تعریف و گستره واژه "دانشگاه های مجازی علوم پزشکی" داشته باشیم.

آموزش مجازی

در دهه های اخیر پیشرفت های فن آوری اطلاعات و ارتباطات، تحولات شگرفی را در نظام های آموزشی جهان ایجاد کرده است. این پیشرفت ها سبب ظهور دانشگاه ها و نهادهایی با شیوه های جدید یاددهی و یادگیری شده است. نظام آموزش مجازی و دانشگاه های مجازی نمونه بارز این نظام های جدید، می باشد.

آموزش مجازی یا آموزش از راه دور نام محثی بود که در چپه تازه ای در آموزش گشود. در نتیجه این آموزش، هر فردی از هر جای دنیا با هر سطح سواد می تواند در جهت بالا بردن سطح دانش خود، بدون رعایت فاصله ها و حد و مرزها به بار علمی خود بیافزاید. در میان کشورهای آسیایی بیشترین رشد آموزش مجازی مربوط به ویتنام و مالزی است، پس از این کشورها هند با کمترین فاصله در کنار کشورهای تایلند، فیلیپین و چین قرار دارد. کشورهای اروپایی و آمریکایی به تنهایی بیش از ۷۰ درصد صنعت آموزش مجازی را در اختیار دارند. اما با این حال سریعترین رشد در این بازار متعلق به کشورهای آسیای شرقی است.

آموزش از راه دور در کشورمان به جز تجربه کوتاه دانشگاه آزاد و دانشگاه پیام نور مبتنی بر استفاده از شیوه ارتباط از راه دور، دارای سابقه طولانی نیست. در پایان دهه ۷۰ آموزش مجازی در دستور کار دانشگاه تهران قرار گرفت و پروژه های تحت این عنوان آغاز شد. در سال ۱۳۸۰ سایت آموزش مجازی دانشگاه تهران با ارائه ۹ درس برای دانشجویان روزانه دانشگاه راه اندازی شد، در همان سال وزارت علوم، تحقیقات و فناوری از تأسیس دانشگاه اینترنتی خبر داد به دنبال آن تعدادی از دانشگاه ها اعلام کردند که

نقاط قوت

- ۱- پایش بودن هزینه به روز رسانی محتوای دروس
- ۲- کم بودن میزان سرمایه گذاری اولیه برای استقرار دانشگاه مجازی

نقاط ضعف

- ۱- پایش بودن اطلاعات در زمینه کار با ابزار آموزش الکترونیکی
- ۲- فقدان استانداردهای آموزشی لازم برای ارزیابی استادان
- ۳- ناتوانی در جذب داوطلبان خارج از کشور
- ۴- عدم اطلاع رسانه‌های کافی به افراد جامعه جهت معرفی دانشگاه مجازی
- ۵- وجود ابهام در مورد کارایی دانشگاه مجازی
- ۶- به روز نبودن اطلاعات و دانش استادان در خصوص دانشگاه مجازی
- ۷- عدم وجود امکانات توسعه ظرفیت جذب داوطلبان

فرصت‌ها

- ۱- تقاضای فراوان برای ورود به دانشگاه
- ۲- افزایش تمایل جوانان به حضور در دانشگاه‌های آموزش مجازی
- ۳- وجود نیروی انسانی هم در کشور

تهدیدها

- ۱- عدم توجه به حقوق نسخه برداری
- ۲- عدم وجود قوانین مربوط به امنیت در دنیای مجازی
- ۳- فقدان تجربه کافی در زمینه دانشگاه مجازی
- ۴- بودجه بندی نامناسب در خصوص استقرار دانشگاه مجازی
- ۵- فقدان راهبردهای معین جهت استقرار دانشگاه مجازی

نکات اصلی تمایز دانشگاه سنتی و دانشگاه مجازی

حتی در عصر فناوری امروز هم، نمی‌توان به طور کامل سیستم سنتی را رد کرد و دانشگاه‌ها و سیستم‌های مدرن را جایگزین آن نمود؛ بلکه باید در نظر داشت هر کدام از این سیستم‌ها، در جای خود معایب و محاسنی دارند که باید به عنوان مکمل برای دیگری در نظر گرفته شوند. موارد جدول زیر گواه این مطلب است:

دانشگاه سنتی	دانشگاه مجازی
دانشجو به دنبال دانش	دانش به دنبال دانشجو
ماموریت دانشگاه سنتی یاد دادن و آموزش	ماموریت دانشگاه مجازی یادگیری
راهبرد دانشگاه سنتی یکتایی روش آموزش	راهبرد دانشگاه مجازی تنوع روش‌های آموزش
ظرفیت کلاس‌ها محدود	ظرفیت کلاس‌ها تقریباً نامحدود
حضور دانشجو و استاد تمام وقت	حضور دانشجو و استاد پاره وقت
شیوه تدریس مبهم و غیر قابل اندازه‌گیری	شیوه تدریس شفاف و قابل اندازه‌گیری
فناوری آموزشی سخن‌گرا و استاد محور	فناوری آموزشی جامعیت‌گرا و دانشجو محور
منابع درسی مکتوب و غیر فعال	منابع درسی فرا رسانه‌ای و فعال
تقویم کلاسی منظم و از پیش تعیین شده	تقویم کلاسی نامنظم و منطبق بر تقویم فردی
تعامل به صورت مستقیم و چهره به چهره	تعامل به صورت غیر مستقیم

نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای دانشگاه مجازی

قبل از هرگونه اقدام به ایجاد یا توسعه دانشگاه‌های مجازی علوم پزشکی در کشور و تخصیص بودجه، زمان و نیروی انسانی به آن‌ها، باید زمینه لازم برای استقرار دانشگاه مجازی فراهم نمود. ایجاد بستری مناسب جهت راه‌اندازی دانشگاه‌های مجازی به تلاش کافی در زمینه تقویت نقاط قوت و استفاده بهینه از آنها، کاهش نقاط ضعف و تبدیل آنها به نقطه قوت و استفاده بهینه از فرصت‌ها و تبدیل تهدیدها به فرصت نیاز دارد.

نتیجه‌گیری

با ورود آموزش عالی به دنیای مجازی، کمک‌شایانی در انتقال دانش و گسترش اطلاعات صورت گرفته است. دانشگاه‌های مجازی علوم پزشکی با بهره‌گیری از تکنولوژی اطلاعات، توانسته‌اند امکان آموزش سریعتر و بیشتری را برای طیف گسترده‌تری از دانشجویان فراهم کنند. در این نوع دانشگاه‌ها، با استفاده از فضاهای شبیه‌سازی شده، بازی‌های آموزشی و کنفرانس ویدیویی می‌توان دانشگاه‌ها را در فضایی غوطه‌ور کرد که با اشتیاق و انگیزه، مطالب علمی را فرا بگیرد و در حین فرآیند یادگیری، هیچگاه خود را دور از محیط احساس نکند. با توجه به موارد فوق لازم است مسئولین آموزش عالی ضمن توجه به چالش‌های موضوع، درک صحیحی از ضرورت توسعه دانشگاه مجازی داشته باشند، جایگاه توسعه دانشگاه مجازی در راهبرد توسعه آموزش عالی کشور مشخص شود و زیرساخت‌های حقوقی و امکانات فنی لازم برای توسعه آن فراهم گردد.

